

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı İbrahim YUMAKLI tarafından Anayasanın 98. İçtüzüğü'nün 96 ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

*Ç. Otl*  
Çiçek OTLU

**İstanbul Milletvekili**

Sağlıklı beslenmenin en önemli esaslarından biri olan gıda güvenliği, birincil üretim aşamasından tüketiciye ulaşana kadar tüm aşamaları kapsamaktadır. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'ne (FAO) göre gıda güvenliği "gıdalarda tüketicilerin sağlığına zarar verebilecek tehlikelerin bulunmaması veya kabul edilebilir düzeyde olması" anlamına gelmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), gıda güvenliğinin üretimden, sofraya ortak bir sorumluluk olduğunu belirtmektedir. Anayasa'nın 172. maddesine göre; devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler almakla, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik etmekle yükümlüdür.

Tarımsal üretim aşamasında, verimin düşmesine, ürün kaybına neden olan hastalıklar, zararlı böcekler ve yabancı otlar ile mücadele etmek için kimyasallar, tarım ilaçları (pestisit) kullanılmaktadır. Günümüzde etkin maddesine göre 500'den fazla pestisit mevcuttur. Tarım kimyasallarının toksik etkileri kimyasal yapılarına göre farklılık göstermektedir. Böcek öldürücüler (insektisit), ot öldürücüler (herbisit), mantar öldürücüler (fungusit) zehir grubunda en sık kullanılan pestisit çeşitleridir. Pestisitler, gıdalarda kalıntı bırakarak, akut zehirlenmeler, kronik zehirlenmeler, alerjik etkiler, kalp hastalıkları, böbrek yetmezliği ve kanser gibi sağlık açısından ciddi zararlara neden olmaktadır. Besinler yoluyla insanlara bulaşabilen pestisitlere anne sütünde bile rastlanmaktadır. Ayrıca, sucul canlıların, arıların ve predatör böceklerin ölümüne, yer üstü ve yer altı su varlıklarının, tarım alanlarının kirlenmesine neden olmakta, biyoçeşitliliği yok etmektedir.

Heinrich Böll Stiftung Derneği tarafından hazırlanan, Pestisit Atlası: Tarımda Kullanılan Zehirler Hakkında Gerçekler ve Rakamlar 2023 Raporu'nda; pestisitlerin ekosisteme, biyoçeşitliliğe ve halk sağlığına verdiği zararlar ortaya konmuştur. Raporda, Türkiye'de 1990 yılında yaklaşık 30 bin ton civarında kullanılan pestisitlerin 2018 yılında 60 bin tona ulaştığı, 2020 yılında Türkiye'de kullanılan pestisit miktarının 50 ile 60 bin ton olduğunun tahmin edildiği, kullanılan pestisit miktarının yaklaşık yüzde 50'sinin Adana,

Mersin, Manisa, Aydın, Bursa, İzmir ve Antalya'da kullanıldığı, pestisitlerin sadece gıda yoluyla değil, solunum ve temas yoluyla da vücuda alınabildiği, en çok kadın, çocuk ve tarımda çalışan işçilerin tehlike altında olduğu ifade edilmektedir. 2008-2021 yılları arasında da 213 etken maddenin kullanımına yasak getirilmesine karşın, Zehirsiz Sofralar Platformu'nun açıklamasında pestisitler nedeniyle Avrupa Birliği ve diğer ülkelerden Türkiye'ye geri dönen gıda ürünlerinin rekor seviyeye ulaştığına dikkat çekilmiştir. Türkiye'den ihraç edilen biber, mandalina, greyfurt, limon, portakal, gibi ürünlerde yasaklı olan klorprifos, prochloraz acetamiprid gibi tehlikeli pestisitlerin bulunduğu iddia edilmektedir. Avrupa Birliği mevzuatına göre yasaklanan pestisitlerin Türkiye'de yaygın kullanıldığı Avrupa Birliği Alarm ve Dayanışma Ağı'nın Gıda ve Yemler İçin Hızlı Alarm Sistemi (RASFF) verilerinde tespit edilmektedir. 2022 yılında pestisit başta olmak üzere zehirli kimyasal kalıntılarının bulunmasıyla ilgili olarak toplam 557 bildirim yapılmıştır.

### **Bu bağlamda;**

- 1-Pestisitlerin kullanımının yaygın olmasının ve yönetmeliklere aykırı kullanılmasının nedeninin denetimsizlik olduğu iddiasına ilişkin açıklamanız var mıdır?
- 2-Özellikle, FAO ve WHO tarafından kesin kanser yapıcı olarak tanımlanan yüksek riskli pestisitler için, Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Stockholm Sözleşmesinin yükümlülükleri neden yerine getirmemektedir?
- 3- Türkiye'de il bazında pestisit kullanım ilişkin veriler güncel ve şeffaf olarak kamuoyuna açıklanacak mıdır?
- 4-Bakanlığınızın tarafından yasaklanan bazı pestisitlerin kullanılmaya devam etmesinin gerekçesi nedir? Üretici yasaklı pestisitlere nasıl ulaşabilmektedir?
- 5-Üreticilerin kullandıkları pestisit miktarı ne şekilde izlenmektedir? Usule uygun pestisit kullanmayan üreticilere yaptırım uygulanmakta mıdır?
- 6-Pestisit en çok kullanıldığı iller olan Adana, Mersin, Manisa, Aydın, Bursa, İzmir ve Antalya'da etkin denetimler yapılmakta mıdır? Bu illerdeki toksik kirlilik nasıl engellenecektir?
- 7- Pestisit kullanımının yoğun olduğu illerde pestisit hak sağlığına, çevreye, ekosisteme, biyoçeşitliliğe, toprağa, su varlıklarına ve havaya verdiği zararlar araştırılmakta mıdır? Bu konuda ilgili kurumlarla iş birliğiniz var mıdır?

8-Pestisit zehirlenmelerine ilişkin Sağlık Bakanlığı ile iş birliğiniz var mıdır? Pestisitlerin neden olduğu hastalıklara ilişkin veriler mevcut mudur?

9-Anayasa'da tanımlanan Devlet tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler almakla, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik etmekle yükümlüdür hükmü gereği pestisit kullanımına alternatif olacak yöntemler uygulamaya koyacak mısınız? Zehirsiz sofralar hedefi için pestisit kullanımını azaltacak, her aşamada gıda güvenliğini sağlayacak etkin bir politika üretecek misiniz? Sistemdeki aksaklıkları giderecek misiniz?

10-Pestisit kullanıldığı için Türkiye'ye geri gönderilen meyve ve sebzelerin iç piyasada tüketildiği iddialarına ilişkin açıklamanız var mıdır? Bu ürünlerin takibi ne şekilde yapılmaktadır?

11-Dünya Sağlık Örgütü Kanser Araştırma Ajansı tarafından "muhtemel kanserojen" olarak sınıflandırılan glifosatın zeytin, üzüm, portakal, mandalina, fındık, elma, kayısı, şeftali, greyluft, limon, asma yaprağı üretiminde yaygın ve kontrolsüz kullanımının gerekçesi nedir?

12-Son beş yılda, Avrupa Komisyonu, limitlerin üzerinde pestisit kullanımı, tarımsal gıda zinciri boyunca hileli veya aldatıcı uygulamaların önlenmesi, kontrolün garanti altına alınması ve alınan tedbirler hakkında bilgi verilmesi için kaç mektup göndermiştir?

13-Pestisit kullanımının yaygın olduğu endüstriyel tarım yerine yerel üreticileri teşvik edecek misiniz?

14-Pestisit kullanımının, tarım işçileri, kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere insan sağlığı, ekosistem ve biyoçeşitlilik üzerindeki olumsuz etkileri konusunda farkındalık yaratacak, üreticiyi ve tüketiciyi bilinçlendirecek ne gibi çalışmalarınız vardır?